

Kommunala insatser för att stärka
företagare med utländsk bakgrund
Enkätstudie genomförd av IFS Rådgivning
Juni 2009

⟨ IFS ⟩

Insamlingsstiftelsen IFS Rådgivningscentrum

Kungsholms Hamnplan 3 112 20 Stockholm telefon: 08-693 99 42 www.ifs.a.se

Förord

Under våren har IFS ställt ett antal frågor till landets kommuner huruvida man vidtagit åtgärder för att underlätta villkoren för företagare med utländsk bakgrund att verka och utvecklas i sin verksamhet. Avsikten har varit att skapa en bild av hur det ser ut i landet när det gäller kommunala insatser riktade direkt till målgruppen, så kallade invandrarföretagare.

Tidigare studier har visat att samma målgrupp upplever hinder och ibland svårigheter som inte infödda företagare uppfattar på samma sätt. Det kan röra sig om alltifrån finansieringsfrågor och språkliga hinder till besvär med tillståndsansökningar, att överhuvudtaget få bättre insyn i den administrativa delen av företagandet i Sverige. Det senare är för övrigt något som även inrikesfödda företagare kan uppleva som snårigt. Många företagare med utländsk bakgrund upplever dessutom att de saknar ett tillräckligt utvecklat kontaktnät och tillgång till mötesplatser med andra företagare på lokal nivå. Här framträder ett företagsvärldens utanförskap som inte skulle behöva finnas på denna nivå. Ett första steg mot att råda bot på situationen är att medvetandegöra och att skapa en ökad dialog.

Parallellt med detta visar senare års statistik på rekordhöga nivåer av nyföretagande bland utlandsfödda. Drygt vart tionde företag och cirka 13 procent av de nystartade företagen drivs av invandrarföretagare. Det är siffror som talar ett tydligt språk.

Enkäten skickades ut elektroniskt till alla näringslivsansvariga eller motsvarande personer. Av dessa valde ca 50 procent att delta i studien vilket kan ses som ett resultat i sig. Oavsett motiv till att inte medverka, pekar resultatet på att det finns mer att göra från kommunalt håll. Större städer och glesbygdskommuner tycks ha kommit längre än andra när det gäller konkreta åtgärder. Flera kommuner sticker också ut på ett positivt sätt. Det gäller i synnerhet för Örebro och Gävle kommun, som båda har utarbetat var sin näringslivsstrategi och infört flera proaktiva insatser riktat till målgruppen. Givet stora variationer bland landets kommuner fortsätter arbetet med att lyfta dessa frågor inom ramen för det lokala företagsklimatet välbefinnande. Helt enkelt därför att Sverige inte har råd med något annat.

Maroun Aoun, vd IFS

Insamlingsstiftelsen IFS Rådgivningscentrum

Kungsholms Hamnplan 3 112 20 Stockholm telefon: 08-693 99 42 www.ifs.a.se

Sammanfattning

Olika ambitionsnivåer för stöd till invandrarföretagare

38 procent av de svarande säger att man deltar i något slags regionalt samarbete med andra kommuner i syfte att generellt underlätta för målgruppen invandrarföretagare. Drygt en tredjedel av kommunerna säger sig ha särskilda informationsinsatser riktad åt invandrarföretagare i kommunen. Var fjärde kommun har en särskild strategi för att öka kontakten mellan målgruppen och kommunen. Lika många svarar att man har inrättat en resursperson i syfte att stärka invandrarföretagandet i kommunen. Däremot är det mindre vanligt att man från kommunens sida har arrangerat företagsträffar med målgruppen, tjänstemän och förtroendevalda under det år som gick.

Större städer och glesbygdskommuner är bäst i klassen

Det är framför allt i landets större städer (enligt SKL:s indelning) och i de glesbygdskommuner som deltagit i enkäten som vi hittar särskilda informationsinsatser riktad åt målgruppen. Ungefär tre av fyra större städer och drygt hälften av glesbygdskommunerna säger sig ha riktad information särskilt åt företagare med utländsk bakgrund. Att jämföra med var femte förorts- och pendlingskommun. Bland de kommuner som infört riktade informationsinsatser instämmer två tredjedelar i att insatserna idag är otillräckliga och därför kan förstärkas ytterligare. 28 procent anser samtidigt att dagens insatser är tillräckliga.

Offentlig upphandling släpar efter

Endast fem procent (sammantaget sju kommuner!) av respondenterna säger att man under förra året proaktivt arbetat för att öka andelen anbud från invandrarföretagare i kommunens offentliga upphandlingar. Tidigare studier har visat att företagare med utländsk bakgrund är starkt underrepresenterade i dessa upphandlingsprocesser och ett sätt att öppna för såväl målgruppen som för fler småföretagare att konkurrera om jobben är att dela in upphandlingar på mindre poster. Nacka, Kalmar och Uddevalla, liksom Hagfors, Sigtuna, Vårgårda och Ovanåker är kommunexempel som avviker från huvudfåran genom att aktivt förändra upphandlingsförfarandet i sina kommuner.

Om studien

I april skickade IFS ut en webbenkät till näringslivsansvariga eller motsvarande i landets kommuner med tillhörande informationsbrev i bilaga. Ytterligare två påminnelser skickades ut. Enkäten innehöll sex frågor att besvara med antingen ja eller nej och en följdfråga.

Frågorna som IFS har ställt lyder: *om man från kommunens sida har vidtagit åtgärder för att öka andelen invandrarföretagare i kommunens upphandlingsprocesser; om man under 2008 arrangerat företagsträffar mellan målgruppen och kommunens tjänstemän och förtroendevalda; om man har inrättat en särskild resursperson som arbetar med invandrarföretagande; om man har en särskild strategi för att öka kontakten mellan målgruppen och kommunen; om man tagit fram särskilda informationsinsatser riktat till målgruppen samt om man samarbetar med andra kommuner för att underlätta för invandrarföretagare att verka och utvecklas i regionen.*

Som det framgår avser målgruppen företagare med utländsk bakgrund, vilket ofta, inte minst i medierna, betecknas med termen invandrarföretagare. Den formella definitionen som här brukas avser *person som är folkbokförd i Sverige och som är född utomlands eller, i tillägg, född i Sverige med två utlandsfödda föräldrar.*

Ungefär hälften av landets kommuner har besvarat enkäten. Bland landets 27 större städer (enligt SKL:s kommunindelning) har 18 besvarat enkäten, vilket utgör 67 procent. Av landet 34 större kommuner (fler än 25 000 invånare) har drygt hälften besvarat frågorna och många har därtill lämnat kommentarer till den egna kommunala situationen. Det senare gäller för övrigt för ett stort antal kommuner som deltagit. Av landets tre storstäder, har endast Göteborg svarat, trots flera påminnelser. I övrigt har svaren från landets mindre kommuner (här färre än 25 000 invånare), glesbygdskommuner samt varuproducerande kommuner varierat mellan 40 och 45 procent. I följande redovisning har vi även valt att lägga samman förorts- och pendlingskommuner till en grupp.

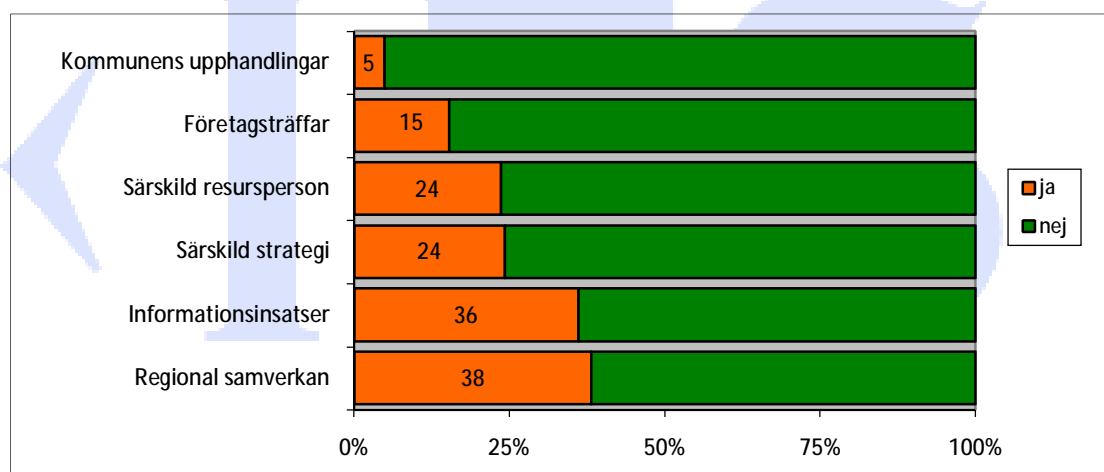
I det följande redovisas, med undantag för den första figuren, som är studiens centrala resultat återgivet i procent, samtliga figurer med absoluta tal, dvs. fördelningen av antal kommunsvar som anger att man har särskilda insatser respektive att man saknar sådana insatser i olika aspekter

Resultat

Insatser för att stärka invandrarföretagare varierar i styrka

I figuren nedan redovisas en sammanställning av studiens huvudresultat, det vill säga hur stor andel i procent av de svarande kommunerna som anger att man har under det gångna året vidtagit åtgärder i olika avseenden när det gäller att stärka företagare med utländsk bakgrund. Bastalet är 144 kommuner.

Figur 1: Kommunala insatser för att stärka företagare med utländsk bakgrund. Procent.

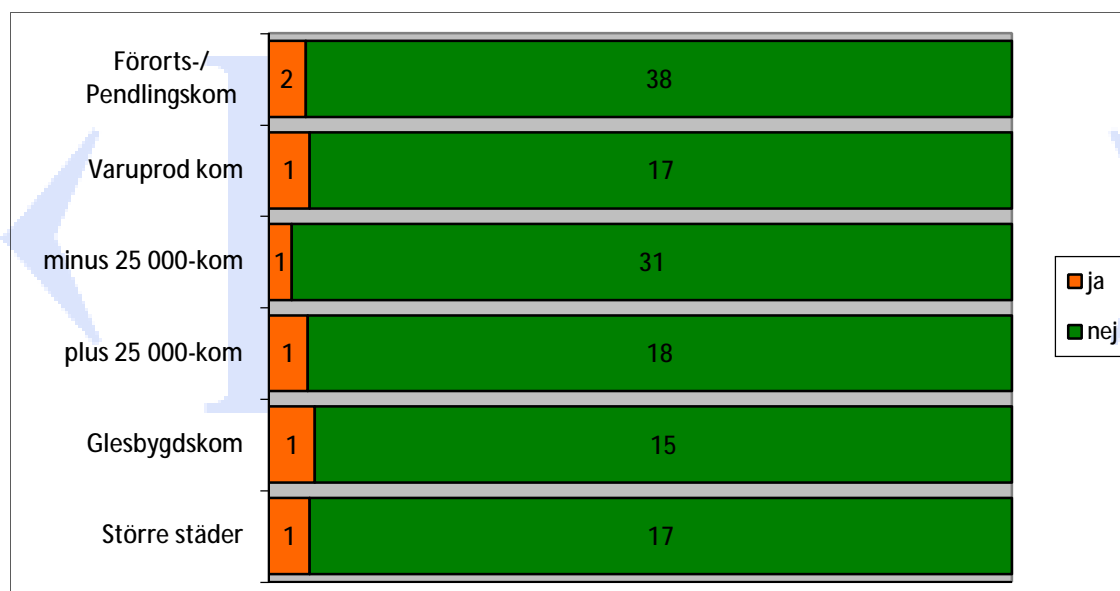

Av figur 1 framgår att 38 procent av de svarande säger att man deltar i något slags regionalt samarbete med andra kommuner i syfte att underlätta för målgruppen invandrarföretagare i allmänhet. Drygt en tredjedel av kommunerna säger sig ha särskilda informationsinsatser riktat åt invandrarföretagarna i kommunen. Var fjärde kommun har en särskild strategi för att öka kontakten mellan målgruppen och kommunen. Lika många kommuner svarar att man har inrättat en särskild resursperson i syfte att stärka invandrarföretagandet i kommunen. Däremot är det mindre vanligt att man från kommunens sida arrangerat företagsträffar med

målgruppen, tjänstemän och förtroendevalda under det år som gick. Det är också intressant att endast 5 procent svarar att man under 2008 har vidtagit åtgärder för att öka andelen anbud från invandrarföretagare i kommunens upphandlingar.

De kommuner som svarat att man de facto verkat för att öka målgruppens deltagande i upphandlingsprocessen fördelar sig på jämnt över SKL:s kommungruppsindelning. Kategorin storstad – det vill säga i detta sammanhang endast företrätt av Göteborg eftersom Stockholm och Malmö valt att inte delta -- har inte tagits med i denna redovisningen.

Figur 2: Antal kommuner som vidtagit åtgärder för att öka andelen invandrarföretagare i kommunens upphandlingar Bastal: 143.

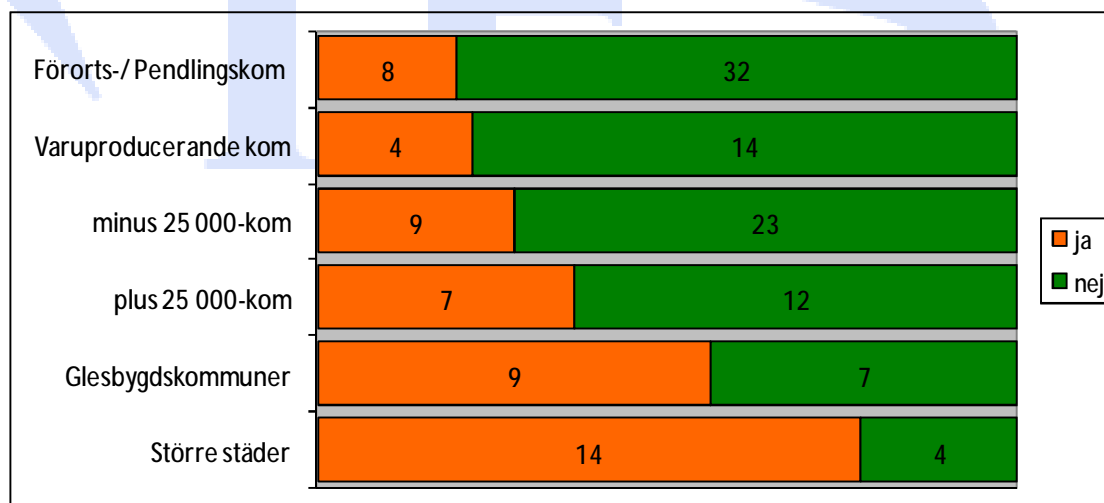

De sju undantagen, som avviker från huvudfrågan genom att aktivt arbeta för att förändra sitt upphandlingsförfarande till gagn för målgruppen, är Nacka, Uddevalla och Kalmar, liksom Hagfors, Sigtuna, Vårgårda och Ovanåker.

Större städer och glesbygdskommuner är bäst i klassen

Som figur 3 visar är det framför allt bland landets större städer och i de glesbygdskommuner som svarat på enkäten som vi hittar särskilda informationsinsatser riktat till målgruppen. Drygt 75 procent av landets större städer som deltagit i studien anger att de har genomfört informationsinsatser särskilt riktat åt invandrarföretagare. Detta gäller även för drygt hälften av glesbygdskommunerna i studien. Ungefär en tredjedel av svarande kommuner med fler invånare än 25 000 säger sig ha genomfört särskilda insatser för invandrarföretagare. Bland landets förorts- och pendlingskommuner är siffran betydligt lägre – endast 20 procent av de svarande anmäler sådana direkta informationsinsatser.

Figur 3: Antal kommuner som genomfört särskilda informationsinsatser för företagare med utländsk bakgrund fördelat på kommungrupper. Bastal 143.**

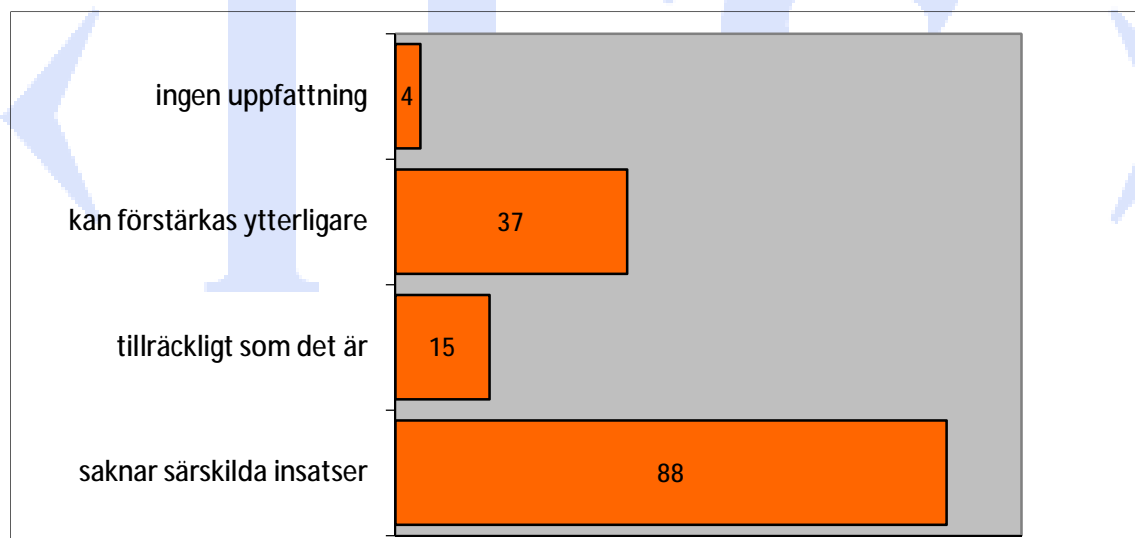

** Vi har slagit samman SKL:s förorts- och pendlingskommuner i figuren. Varuproducerande kommuner, kommuner med fler än 25 000 invånare ("plus 25 000-kom"), glesbygdskommuner och större städer baserar sig på SKL. Vi har även slagit samman kommuner med färre än 12 500 invånare och färre än 25 000 till etiketten "minus 25 000-kom".

En klar majoritet av de aktiva kommunerna anser att insatserna kan förstärkas ytterligare

Tidigare framgick det att 36 procent av svarande kommuner säger att man infört särskilda informationsinsatser för målgruppen. Bland dessa 52 kommuner som svarat ja på frågan om riktade informationsinsatser instämmer två tredjedelar i att insatserna är otillräckliga och därför kan behöva förstärkas ytterligare. 28 procent anser däremot att de insatser som idag görs för målgruppen är tillräckliga. Resterande del saknar en bestämd uppfattning i frågan, vilket framgår av figur 4 nedan.

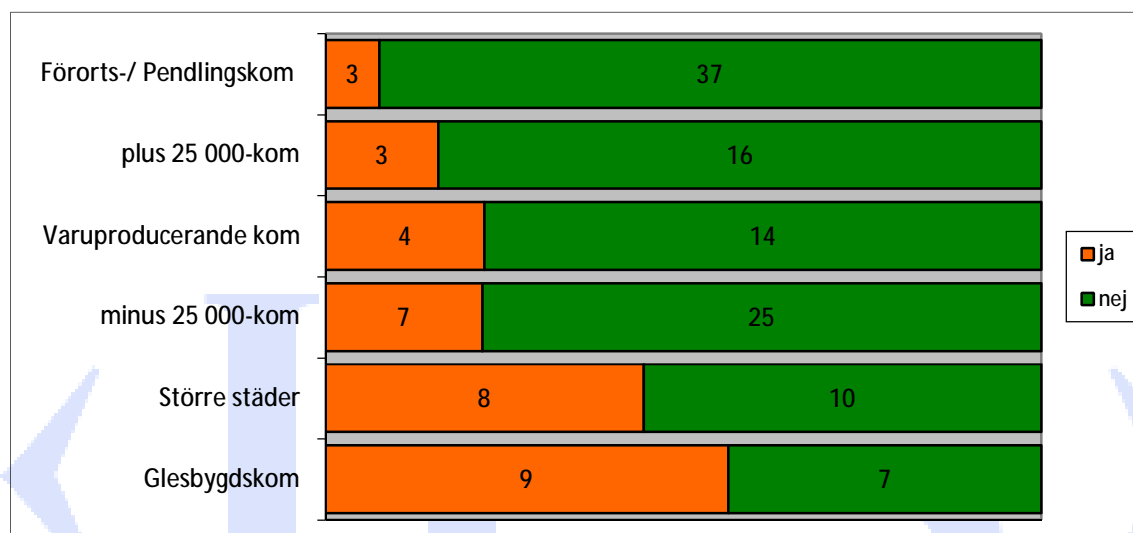
Figur 4: Svarsfördelning av näringsansvarigas syn på kommunens informationsinsatser för invandrarföretagare. Bastal:144.

Särskilda informationsinsatser riktad till målgruppen kan till exempel bestå i samverkansprojekt mellan vuxenutbildningen, SFI, Försäkringskassan och kommunens näringslivskontor liksom olika regionala EU-projekt inom ramen för integrationsfrågor. Exempel på större städer som har sådana speciella informationsinsatser är Södertälje, Linköping, Helsingborg, Karlstad, Örebro, Gävle och Luleå. Bland glesbygdskommunerna kan nämnas Torsby, Malung-Sälén, Orsa, Älvsbyn, Strömsund, Vindeln och Pajala.

På frågan om kommunen under 2008 tagit fram en särskild strategi för att förbättra kontakten mellan invandrarföretagare och kommun svarar 24 procent att så är fallet. Figuren nedan visar hur detta fördelar sig på kommungrupper.

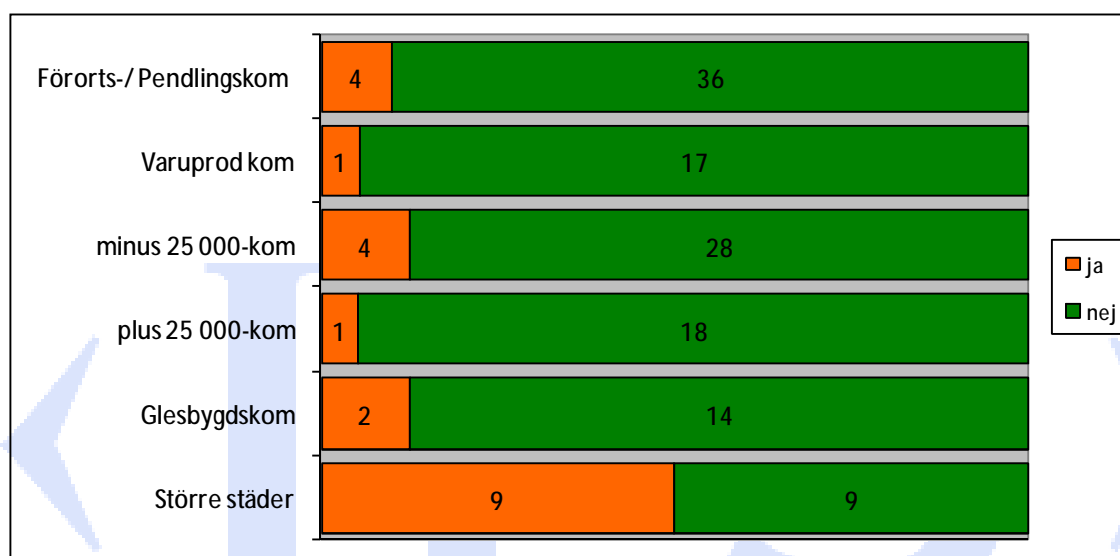
Figur 5: Svarsfördelningen av kommuner som har en särskild strategi för att förbättra kontakten mellan invandrarföretagare och kommunen. Bastal:143.

Åter igen bekräftas att det främst är bland landets större städer och glesbygdskommuner som man har vidtagit sådana åtgärder för att öka kontakten mellan invandrarföretagare och kommunen.

I figur 6 nedan framgår att kommunalt arrangerade företagsträffar med invandrarföretagare är vanligast förekommande i större städer som till exempel Örebro, Uddevalla och Gävle. Men arrangemangen med samma inriktning förekommer även i mindre kommuner.

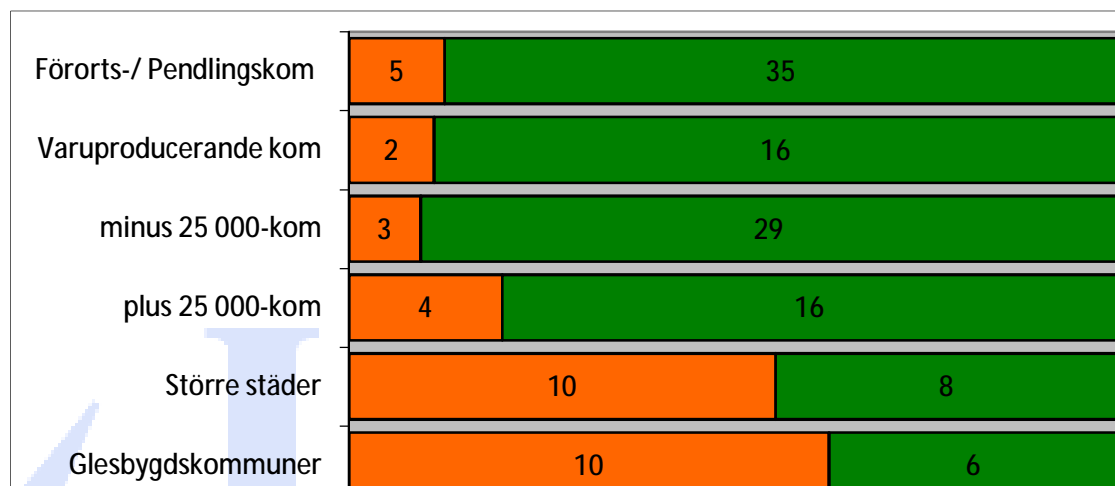
Figur 6: Antal kommuner som arrangerat företagsträffar med invandrarföretagare, tjänstemän och förtroendevalda i kommunen fördelat på kommungrupper. Bastal: 143.

Sammantaget är det 15 procent av de kommuner som besvarat enkäten som anger att man har arrangerat specifika träffpunkter där utlandsfödda företagare stått i fokus. Som tidigare framkommit är det framför allt inom kommungruppen större städer som man arrangerat företagsträffar, lunch- och frukostmöten, "after work"-träffar och liknande med den primära avsikten att förbättra kommunikationen mellan företagare med utländsk bakgrund och kommunens tjänstemän och förtroendevalda. Av kommunernas medföljande kommentarer framgår att vid flera arrangemang där deltagandet från lokala näringsidkare inte begränsas till företagare med utländskt påbrå, lyfts mångfaldsperspektivet fram, men att det då sker inom ramen för ett välfungerande företagsklimat, som enligt flera kommentarer är det överordnade i sammanhanget.

Köping, Olofström, Örebro och Gävle är några exempel på kommuner som medvetet arbetar med denna fråga genom att till exempel inbjuda till gemensamma företagsträffar och nätverksbyggande.

Figur 7: Antal kommuner som inrättat en särskild resursperson för arbete med invandrarföretagande fördelat på kommungrupper. Bastal: 143.

Som det framgår av figuren ovan svarar 34 näringslivsansvariga att man har avsatt personella resurser för målgruppen (24 procent av respondenterna). Att man har satt av en resursperson – det kan vara frågan om en halvtidstjänst eller liknande företagslots med viss inriktning -- för att arbeta mot denna del av näringslivet indikerar en hög grad av medvetenhet kring frågan. Intressant att konstatera att det åter igen är glesbygdskommuner och större städer som skiljer sig från övriga kommuner när det gäller denna typ av satsning. I detta sammanhang kan nämnas - förutom Örebro och Gävle - Uddevalla och Hagfors kommun, liksom Arjeplog och Jokkmokk.